

RÜŞTÜ BOZKURT

İnsandan bağımsızlaşan **“insan için”** üretim

“Düşmemişsen bir sevdanın peşine,
Düşman olur özün, kendi özüne”
-Şota Rustaveli-

Genel bir bakışla değerlendirdiğimizde, **“insandan bağımsızlaşan ama insan için üretim yapan bir sistem”** oluşuyor. Üretim artıyor; kısa dönemde istihdama etkisi çok sınırlı kalıyor. Geleneksel hammadde önemli ölçüde göreceli olarak azalıyor, ikame ve alternatif hammaddelerle üretim artışı sürüyor. Üretim ile para arasındaki ilişkilerin değişmesi, krizleri besleyebiliyor.

rustu.bozkurt@dunya.com

Küçük bir toplum olan komşumuz **Gürcistan**’ın dilini yaşatan, zenginleştiren kaynaklardan biri olan **Şota Rustaveli**’nin iki dizelik çağrısındaki *“sevda”* sözcüğüne, *“varlık nedenimiz olan bir ideale”* sahip olma, *“düşman olmayı”* da fiziki kaynaklarımızı, insan varlığımızı ve teknolojiyi *“israf etme”* anlamı yüklersek, dilimize bir türlü oturmayan *“vizyon”* kavramının tam karşılığını söylemiş oluruz.

En geniş anlamı ile sevdamız, maddi ve kültürel zenginlikler üreterek insan yaşamını kolaylaştırma olmalı. Sevdamız, *“insan yaşamını kolaylaştırma”* ise karşısında diri durmamız gereken tutum da, fiziki sermayeyi, insan kaynağını ve teknolojiyi üretim sürecinde *“etkin ve verimli”* kullanma olmalı… Maddi ve kültürel zenginlik üreterek insan yaşamını kolaylaştırma sevdalılarının yaratılmak istenen sonuca yaklaşmasını besleyen ve engelleyen etkenleri iyi anlamalı, etkin biçimde tanımlamalıyız ki, işimizi doğru yapmış olalım.

Fiziki kaynaklarımızla ilgili *“net bilgiler”* içeren bir *“dinamik envantere”* sahip olmanın *“etkin koordinasyon”* ve *“odaklanma”* süreçleri için “gerek şart” olduğunu çok söyledik ve yazdık. Üretimin **“emek-sermaye ekseninden”, “yaratıcı girişimcilik eksenine”** kaydığı da usanmadan tartıştığımız bir diğer sorumuz. Bu küçük denemede ise fiziki kaynaklar ve insan kaynağından sonra üretim çevrimini tamamlayan *“teknoloji ve yarattığı sonuçlar”* üzerinde duralım.

Teknoloji, insanın çıplak gücüyle yapamadığı işleri, aklını kullanarak geliştirdiği metot ve araçlarla yapmasıdır. *“Bilgisayar Teknolojisi”* verilere erişme, enformasyona dönüştürme, bilgi üretme ve anlamayı derinleştirme ve yaygınlaştırma açısından insanlığın

önünü açtı. Bu yeni teknolojik atılım, insanların iş ve aşlarını üretmek için ağırlıklı olarak *“bilgi alanında çalışmasını”* gerektirdi.

Karşılaştırdığımız bu yeni olgunun kaynaklarını ve olası değerler sistemini kavrayarak geleceğimizi inşa etmek için entelektüeller sürekli tartışıyor; karar çerçeveleri oluşturacak *“varsayımlar”* üretiyor, eski varsayımları sorguluyor, yeni varsayımlarla *“zihni modellerini yenilemeye”* yoğun zaman, emek ve para harcıyor.

DOĞRU KONUMLANMA İÇİN

Kendi geleceğimizi inşa ederken, doğru bir konumlanma yapabilmemiz için üzerinde düşünülmesi gereken iddiaların neler olduğu üzerinde duralım:

- Bilgi çağında, **“teknolojiye kolay erişebilirlik”** temel eğilimi oluşturuyor.
- Teknolojiye kolay erişebilirlik, **“nüfusu kalabalık ülkelerde ekonomik büyümenin güvencesi”** oluyor.

- Teknoloji erişebilirliği ile birlikte **"kalite homojenliği"** yaygınlaşıyor.
- Kalite homojenliği, **"üretim odaklarında mekânsal kaymalar"** yaratıyor.
- Üretim odağındaki kaymalar, **" klasik karşılaştırmalı üstünlük kuramını"** farklılaştırıyor.
- **"Üretim-para ilişkisi"** hızla değişiyor.
- **"Üretim geleneksel hammadde ilişkisi"** yeniden yapılanıyor.
- Teknolojinin yarattığı **"kalite homojenliği"** marka ve imaj bağımlılığını artırıyor.
- Teknolojinin ulaşabilirlik ve erişebilirlikte yarattığı gelişme **"rakip, müşteri ve rekabet sistemi ağlarını"** değiştiriyor.

ÖNÜMÜZDEKİ 40 YILIN ÖNEMİ

"Neden Batı Hakim-Şimdilik: Tarih Örüntüleri ve Gelecek Üzerine Söyledikleri" kitabının yazarı **Ian Morris**'in, *NPQ Türkiye*'nin 2011'in ilk sayısında yaptığı değerlendirmedeki saptamalarına kulak vermek gerekiyor.

Yaklaşık 40 yıl önce 1972'de **Richard Nixon**'un Pekin ziyareti sırasında, **ABD**'li işçiler, Çinli işçilerin 20 katı üretkendi. O yıllarda **Çin**'deki üretim dünya üretiminin ancak yüzde 5'ini oluşturuyordu. Bugün durum çok farklı bir yönde ilerliyor. ABD işçilerinin üretkenlikte Çin işçilerinin 7 katı, Çin'in küresel ekonomideki payı ise yüzde 14 düzeyinde. Dünyanın süper hızlı bilgisayarı Çin yapımı. Çin'in taikonotları (astronot) uzay yürüyüşünü gerçekleştirdi.

Çin'e, kendi iç dinamikleri açısından baktığımızda çok etkin bir gelişme yarattığı için alkış tutabiliriz. Bu olumlu gelişmenin bir başka boyutunu Çinli yöneticiler, mutlaka analiz ediyordur. Üretim arttıkça, hiç olmazsa kısa dönemde istihdamın aynı ölçüde artmaması, temel amaçtan sapma algısı yaratabilir. Maddi ve kültürel zenginliğin temel amacı insan yaşamını kolaylaştırma ise artan üretim herkese geçimini sağlayacak bir iş, barınabileceği konut, çocuğunu okutabileceği harcanabilir bir gelir, işiyle evi, eğlence yeri vb. yerlere erişebilirliği sağlayan yeterli bir ulaşım olanağı yaratmalı… Üretim arattığı halde istihdamı artıramadığımız zaman *"üretimin anlamını sorgulama* tabanı genişleyebilir.

The Times'ın başyazısı, *"Çin'in sorunları para biriminin ötesinde"* başlığını taşıyor. Bu yazının içeriği açısından ulaşılan önemli genelleme şöyle: *"Çin'de GSYİH 2004'den beri yılda yüzde 10 büyüse de istihdam sadece yüzde 1 arttı."*

Üretim-hammadde, üretim-para ve üretim-kalite, üretim-istihdam arasındaki karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin değişmesinin yönü, hızı, niteliği ve niceliği üzerinde titizlikle durulması gerekiyor. Ülkeler, sahip oldukları fiziki varlıklar hakkında net bilgilere sahip olmadan, insan kaynağının eğitim düzeyini kavrayıp geliştirmeden, teknolojinin yarattığı etkilerin kısa, orta ve uzun dönemli etkilerini analiz edip *"alternatif stratejiler"* geliştirmeden iyi bir gelecek inşa etmek güçleşir.

Önümüzdeki 40 yıl, bir önceki birikim sisteminin çözüldüğü, yeni birikim sistemin örüldüğü bir dönem olacak. Kaynaklar yeniden dağılacak, değerler sistemi varsayımlarını değiştirecek, hayati algılamanın zihni modelleri değişecek. Bu değişmeyi doğru algılayanlar kazançlı çıkacak, anlamayanlar da bedelini ödeyecek.

GİRİŞİMCİ RUHU GELİŞTİRME

Genel bir bakışla değerlendirdiğimizde, *"insandan bağımsızlaşan ama insan için üretim yapan bir sistem"* oluşuyor. Üretim artıyor; kısa dönemde istihdama etkisi çok sınırlı kalıyor. Geleneksel hammadde önemi ölçüde göreceli olarak azalıyor, ikame ve alternatif hammaddelerle üretim artışı sürüyor. Üretim ile para arasındaki ilişkilerin değişmesi, krizleri besleyebiliyor.

İnsanlığın alışık olduğu kaynak bağımlılıkları değiştiği gibi, yaşam biçimleri ve yaşam tarzları da farklılaşıyor. Kültürün değerlerini de, araçlarını da gözden geçirmek gerekiyor. Özellikle kültür boyutunun, geleceği inşa etmedeki önemini kavramak için yeterince sorgulanmadığı da tartışılıyor.

Tarih boyunca üretim, ulaşım ve iletişim teknolojilerinin iç bütünlüğüne göre yapıları, işlevleri ve kültürü oluşan kurumlar, insan yaşamını birinci derece etkilemiştir. Her köklü değişimi başarıyla yönetmenin üç temel bileşeni vardır:

Birincisi, **eğilimleri** kavrayarak, fırsat ve tehlikelerini zihinlerde netleştirmedir… İkincisi, değişen iş çevresi koşullarına insanın uyumunu sağlayacak olan eğitimlere gerekli değeri verme. Üçüncüsü de, yaratılan zenginliğin çapını büyütme ve etkin dağıtımını sağlamada sürdürebilirliğin özünü oluşturan **örgütlenmeyi** kolaylaştırma… Bu üçlü yapıda denge, insanlara mümkün olduğunca ileriye gitme fırsatı yaracaktır. O zaman, insandan bağımsızlaşan, sıradan emeği üretim dışı bırakan, ihtisaslaşmış emek alanında bile tehditler yaratan gelişmeyle baş edebilmenin yolunu açmak gerekir: Empati ve girişimci ruhla beslenen yenilikçiliğin arkasında duran anlayışı destekleme. **Arianna Huffington**'un bu önerisini haklı ve uyarıcı buluyorum.

Önümüzdeki 40 yıl, bir önceki birikim sisteminin çözüldüğü, **yeni birikim sistemin örüldüğü bir dönem** olacak. Kaynaklar yeniden dağılacak, değerler sistemi varsayımlarını değiştirecek, hayati algılamanın zihni modelleri değişecek. Bu değişmeyi doğru algılayanlar kazançlı çıkacak, anlamayanlar da bedelini ödeyecek.